

ଆଶୀର୍ବାଚନ ପଞ୍ଜିକା

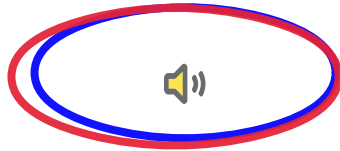
=====

ହେମନ୍ତ କାଳେ ଯଥା

=====

ହେମନ୍ତ କାଳେ ଯଥା

ହେମନ୍ତ କାଳେ ଯଥା

ବାହେବୀଙ୍କ ନିବାସ ହେଉ ବଦନେ
ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଅନ୍ତଃସ୍ଥଳେ
ସନ୍ତାନେ ପଦ ତୋର କେଶବ ନିଜେ
ଯଦ୍ଭେ ଚଳାନ୍ତୁ ପ୍ରିୟେ ।
ସୁସ୍ବାସ୍ତ୍ୟପ୍ରଭବେ ସମୟ ରଖୁ ସେ
ଚିତ୍ରେଣ ବସ୍ତ୍ରାଞ୍ଚଳେ
ମର୍ମେ ଥାଉ ସୁଶୟପୂର୍ଣ୍ଣକବିତା
କଲ୍ୟାଣବାଞ୍ଛାଟିଏ ॥ 1

ଚିତ୍ରେଣ = ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଞ୍ଚଳ = ବସ୍ତ୍ରର ଶେଷାଂଶ;

ବାଣୀ ତୋହର ଥାଉ ଲୋକହିତରେ
ପ୍ରଜ୍ଞାନଳପ୍ରୋହିତା
ବିଦ୍ୟା ତୋ ନିପୁଣା ପ୍ରିୟେ ରହୁ ସଦା
ସତ୍ୟାର୍ଥସଂଶ୍ଳେଷଣେ ।
କର୍ମେ ସ୍ନେହ ତଥା ଦୟାସମୃଦ୍ଧରେ
ସ୍ୱର୍ଗାଙ୍ଗନାତୁଲ୍ୟତା
ଜ୍ୟେଷ୍ଠଶ୍ରେଷ୍ଠମୁଖପ୍ରଶସ୍ତି ଲଭୁ ଥା
ସଂନମ୍ରବାକ୍ୟାର୍ପଣେ ॥ 2

ସଂଶ୍ଳେଷଣ= ଏକତ୍ରୀକରଣ;

202512081130

ତୋ ଆତ୍ମ କ୍ରମଶଃ ବହୁ ପ୍ରିୟତମେ
ହେମନ୍ତଭୌତୀ ଯଥା
ବର୍ଦ୍ଧିଷୁ ପ୍ରିୟତା ଲଭ ପ୍ରତିପୁରେ
ହେମନ୍ତଶୟୋତବତ୍ ।
ପାପିଷ୍ଠଙ୍କର ଭୀତିବର୍ଦ୍ଧନ ତୁ ହେ
ହେମନ୍ତବାରୀ ଯଥା
ବିଦ୍ବେଷୀ ତବ ନାଶ ଯାହୁ ସକଳେ
ହେମନ୍ତକାନ୍ତାରବତ୍ ॥ 3

ଭୌତୀ= ରାତ୍ରି; ଶୟୋତ= ସୂର୍ଯ୍ୟ; ବାରୀ=
ଜଳ; ବିଦ୍ବେଷୀ= ଶତ୍ରୁ; କାନ୍ତାର= ପଦ୍ମ;

ସାକ୍ଷାତ୍ କଞ୍ଚଳତା ହୁଅ ସ୍ଵଭୁବନେ
 ବିଦ୍ୟୋଞ୍ଜଳା ଶିଞ୍ଚିନୀ
 ନିତ୍ୟ ଶ୍ଳେଷ୍ୟଧରା ମହୋଦଧିବରା
 ତୁଳ୍ୟା ସ୍ଵମାର୍ଗେ ରତା ।
 ତଳେ ଧୀରମନେ ବିଚାରି ବଚନେ
 ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟସଂବର୍ଦ୍ଧିନୀ
 ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣା ହୁଅ ସର୍ବକାଳବଳୟେ
 ସୌଧର୍ମ୍ୟ-ନିର୍ବିରୂପତା ॥ 4

ବିଦ୍ୟୋଞ୍ଜଳା= ବିଦ୍ୟାରେ ଉଞ୍ଜଳା; ଶିଞ୍ଚିନୀ=
 କଳାକାରିଣୀ; ମହୋଦଧିବରା= ସମୁଦ୍ରର ସ୍ତ୍ରୀ
 ନଦୀ; ବଳୟ= ଅଞ୍ଚଳ; ସୌଧର୍ମ୍ୟ= ସାଧୁତା;

202501101010

ଶିରେ ସିନ୍ଦୂରାଭା

ତିମିର ଘନକେଶେ ଦୁଧତିହରା

ମୁଖଶ୍ରୀ ସଙ୍ଗେ ଯା

ରୁଚିର ମଧୁଚିତ୍ରେ ଧରି ରଖେ ।

ସଦା ପ୍ରଜ୍ଞାଦୀପ୍ତା

ରହ ତୁ ନିଜ ବିସ୍ମୟବିଭବେ

କୃତାର୍ଥ ପ୍ରାଣେ ବ-

ଞ୍ଜିବି ମୁଁ ତବ ସିନ୍ଦୂର ଝଲକେ ॥5

ତିମିର= କଳା; ବିସ୍ମୟ= ବିସ୍ମୟା;

202512112007

ଦୋଷା ତୋହର ଥାଉ ଶକ୍ତ ବିପଦେ
 ପାଶୀ ଯଥା ପ୍ଲାବନେ
 ମେଧା ସୁକ୍ଷ୍ମ କଳେବରେ ବ୍ୟବସିତା
 ଦୁର୍ବା ମରୁଦ୍ଧାବନେ ।
 ସଜ୍ରାମେ ରହି ଶକ୍ତ ନିତ୍ୟ ହୁଅ ଯା
 ସଂସାର ସନ୍ନୋହିନୀ
 ସର୍ବବ୍ୟାପକ ହେଉ ଶୌର୍ଯ୍ୟ ଲଳନା
 ହେ ସର୍ବସନ୍ଦର୍ଶନୀ ॥ 6

ଦୋଷା= ବାହୁ; ପାଶୀ= ପଥର; ପ୍ଲାବନ=
 ବନ୍ୟା; ମେଧା= ଧୀମତ୍ତା; ଦୁର୍ବା= ଦୁବ;
 ମରୁଦ୍ଧ+ ଧାବନ= ବାୟୁପ୍ରବାହ; ଶୌର୍ଯ୍ୟ=
 ବୀରତା; ସନ୍ଦର୍ଶନୀ= ଶିକ୍ଷାଦାତ୍ରୀ;

202512151515

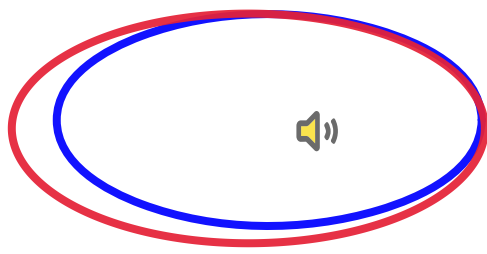
ଲାବଣ୍ୟପ୍ରତିଭାସୁମନ୍ତନୟତା
 ସର୍ବତ୍ର ସର୍ବାଗ୍ରତା
 ଦେବାଶୀର୍ବଚନେ ତୁ ଥା ବଳବତୀ
 ସୁଖ୍ୟାତିବର୍ଣ୍ଣୋଜ୍ଜ୍ୱଳେ ।
 ମିଥ୍ୟା ଗୋପତି ଗୋ ଦିବାକର ଶିଖୀ
 ଉଜ୍ଜ୍ୱଳା ସମୁଦାସିତା
 ଏକା ତୋହର ତେଜ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଥିଲେ
 ସର୍ବତ୍ର ଭୂମଣ୍ଡଳେ ॥ 7

ସର୍ବାଗ୍ରତ= ସବୁଠୁ ଅଗ୍ରଣୀ; ଗୋପତି= ଚନ୍ଦ୍ର;
 ଗୋ= ତାରା; ଶିଖୀ= ଧୂମକେତୁ;

ଶଶ୍ୱତ୍ କର୍ମେତ ରକ୍ତଦନ୍ତପଟଳା
 ରେ ସୁନ୍ଦରୀ ବଲ୍ଲଭା
 ଆକୁପାର ସୁଦୃଶ୍ୟ ତୋର ପଥରେ
 ଶୁଭ୍ର ପ୍ରସୁନାଞ୍ଜଳି ।
 ନିର୍ବିଘ୍ନ କ୍ରମଣେ ଚଳା ପୟର ତୋ
 ଆଦର୍ଶ ସମ୍ପାଦନେ
 ତୋ ସକ୍ରମ୍ ଶଳେ ମନୁଷ୍ୟହୃଦୟେ
 ଜାଗୁ ପ୍ରଭାମଣ୍ଡଳ ॥ ୫

ଶଶ୍ୱତ୍ = ବାରଂବାର; ରକ୍ତ+ଦନ୍ତପଟଳ =
 ନାଲି ଓଠ; ବଲ୍ଲଭା = ପ୍ରେମସୀ; ଆକୁପାର =
 ସମୁଦ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; କ୍ରମଣ = ପାଦଚାଳନ;

by L. Kabi 202512192023

ତୋ ପ୍ରାମାଣ୍ୟ ନୁହେଁ ପ୍ରଶଂସନ-ରତା
ପ୍ରାମାଣ୍ୟ ତୋ ନିର୍ଣ୍ଣୟେ
ତୋ ଶଂସା ସତ ହେବ କେବଳ ଥିଲେ
ସେ ବାକ୍ୟ ସତ୍ୟାଶ୍ରିତ ।
ନିଶ୍ଚେ ତତ୍ତ୍ୱମସି ପ୍ରବାଚନ ତଥା
ତୋଠି ପ୍ରୟୋଗ୍ୟ ପ୍ରିୟେ
ସଞ୍ଚାସ୍ତ୍ରପ୍ରଚୟେ ପ୍ରବେଶିତୁ ତୁ ଯେ
ବାକ୍ୟେ ତଥା ତତ୍ତ୍ୱତଃ ॥ 9

ପ୍ରାମାଣ୍ୟ= **authenticity**; ପ୍ରଶଂସନ-ରତା = ପ୍ରଶଂସାତ୍ମକ
କାବ୍ୟପଦ; ଶଂସା= ପ୍ରଶଂସା; ସତ୍ୟାଶ୍ରିତ= ସତ୍ୟରେ ଆଧାରିତ;
ତତ୍ତ୍ୱମସି= ତାହା ତୁମେଅଟ, **that thou art**; ପ୍ରବାଚନ=
ଉଦ୍ଘୋଷଣା; ତଥା= ସେହିପରି (ଯେପରି କୁହା ଯିବୁଛି); ସଞ୍ଚାସ୍ତ୍ର=
ସତ୍+ ଶାସ୍ତ୍ର; ପ୍ରଚୟ= ସ୍ଥୁପ, ଗଦା; ନିର୍ଣ୍ଣୟ= ନିର୍ଣ୍ଣୟ; ନିର୍ଣ୍ଣୟ=
ସିଦ୍ଧାନ୍ତ; ବାକ୍ୟ= କଥା, କଥିତ ଶବ୍ଦାଦି; ବାକ୍ୟେ ତଥା ତତ୍ତ୍ୱତଃ=
in both word and spirit;)

ବାଗ୍‌ବତେ ଯମ ସଞ୍ଜାୟେ ନିୟମ ବି-
 ଭ୍ରଂଶେ ତୁ ସୌଖ୍ୟାସନେ
 ପ୍ରାଣାୟାମସମାଶ୍ରିତା ସୁକୁଶଳେ
 ମୋହେ ମୁହୁର୍ତ୍ତଗ୍ରହେ ।
 ଗୋଚାଞ୍ଚଳ୍ୟକୁ ଧାରଣା ସ୍ଥିରମନେ
 ଧ୍ୟାନେ ପୁନଃ ସଂସ୍ଥିତା
 ନିଶ୍ଚେ ତୋର ସମାଧି ଲାଗିବ କି ବା
 କୈବଲ୍ୟ ତୋ ଦୂରତା ॥ 10

ବାଗ୍‌ବତ୍ = ବାଣୀର ବ୍ୟବହାର; ଯମ = ଅହିଂସା ସତ୍ୟ ଅସ୍ତେୟ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ
 ଅପରିଗ୍ରହ; ସଞ୍ଜାୟ = ବିଜୟ, victory; ନିୟମ = ଶୈତ ସନ୍ତୋଷ
 ତପଃ ସ୍ବାଧ୍ୟାୟ ଈଶ୍ବରପ୍ରଣିଧାନ; ବିଭ୍ରଂଶ = ସ୍ଫଳନ, ପତନ;
 ସୌଖ୍ୟାସନ = ସୁଖାସନ; ପ୍ରାଣାୟାମ = ଶ୍ବାସସଂଯମନ; ମୋହ = ବିଭ୍ରମ,
 confusion; ମୁହୁର୍ତ୍ତଗ୍ରହ = sudden control;
 ଗୋଚାଞ୍ଚଳ୍ୟ = ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଚଞ୍ଚଳତା; କୈବଲ୍ୟ = ଯୋଗର ଅନ୍ତିମ ଲକ୍ଷ୍ୟ;

ମୁଷ୍ଟା ପ୍ରେମବଶେ ତୁ ମାତ୍ର ଲଟଭା
 ଦୁର୍ବାର କାଳକ୍ରିୟା
 ଦେଶେ ବୃଦ୍ଧ ସଦା ସ୍ବନେତ୍ର ପୁରତଃ
 ତା ଶ୍ରୀକରେ ଶସ୍ତ୍ରିକା ।
 ତାରୁଣ୍ୟେ ନ ଦିଶେ ଥିଲେ ବି ନିକଟେ
 ସଂନଦ ପୃଷ୍ଠେ ଠିଆ
 ଶଙ୍କାସିନ୍ଧୁଜଳେ ଚଳେ ମନୁଜ ତା
 ସଙ୍ଗେ ଚଳେ ନାୟିକା ॥ 11

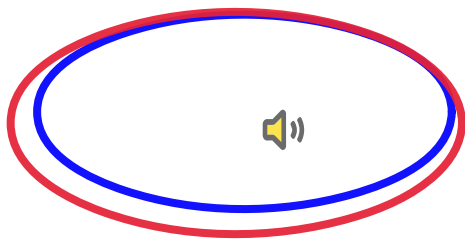
ଲଟଭା= ସୁନ୍ଦରୀ; କାଳକ୍ରିୟା= ସମୟର କ୍ରିୟା,
 ମୃତ୍ୟୁ; ପୁରତଃ= ସମ୍ମୁଖରେ; ଶସ୍ତ୍ରିକା= ଛୁରିକା;
 ସଂନଦ= ପ୍ରସ୍ତୁତ, ଉଦ୍ୟତ; ମନୁଜ= ମନୁଷ୍ୟ;

ବ୍ୟୋମେ ଶବ୍ଦ ବିହେ ବିମର୍ଦ୍ଧ ଧ୍ରୁବନେ
 ରୂପ ଷ୍ଟ୍ୟମେ ରସ୍ୟତା
 କ୍ଷାତ୍ରା ଦେହରୁ ଗନ୍ଧ ପୁଂସମନ୍ତଜା
 ସେବନ୍ତି ସଙ୍ଗେ ତରି ।
 ସଙ୍ଗେ ଶୋକସୁଖେ ଲଭନ୍ତି ବିଲୟେ
 ସର୍ଗେ ମହାଭିଜ୍ଞତା
 ନାଶୋପାଦ ଦୁହିଙ୍କ ଦେଖୁ ଅସରା
 ଦୁର୍ବୋଧ ଶେଷାକ୍ଷରୀ ॥12

- (1) ବ୍ୟୋମ= ଆକାଶ,; ବିହେ= ବାୟୁ; ବିମର୍ଦ୍ଧ= ସ୍ପର୍ଶ; ଧ୍ରୁବନ= ଅଗ୍ନି;
 ଷ୍ଟ୍ୟମ= ଜଳ; ରସ୍ୟତା= ସ୍ବାଦ, ରସ;
- (2) କ୍ଷାତ୍ରା=ପୃଥ୍ବୀ; ପୁଂସମନ୍ତଜା= ପୁରୁଷ ଓ ନାରୀ; ସେବନ୍ତି=
 ଭୋଗକରନ୍ତି; ତରି= (ଭବଜଳରେ) ସନ୍ତରଣ କରି;
- (3) ବିଲୟ= ପ୍ରଳୟ; ସର୍ଗ= ସୃଷ୍ଟି;
- (4) ନାଶ= ମୃତ୍ୟୁ; ଉପାଦ= ଜନ୍ମ; ଶେଷାକ୍ଷରୀ= ଅନ୍ତାକ୍ଷରୀ;

ତା ମଧ୍ୟେ ରହିଥାଅ ଶାସନ କହେ
 ଧର୍ମାର୍ଥ କାମାମୃତେ
 ଧର୍ମେ ମାର୍ଗ ମିଳେ, ପରାର୍ଥକରଣେ
 ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅର୍ଥେ ହୁଏ ।
 କାମପ୍ରଗ୍ରହଶାନ୍ତ ଚିତ୍ତକୁ ହୁଏ
 ମୋକ୍ଷାର୍ଥ ମାର୍ଗ ପ୍ରତେ
 ଏ ଭାବେ ପୁରୁଷାର୍ଥ ପୁଂସବନିତା
 ସଙ୍ଗେ କରନ୍ତି ପ୍ରିୟେ ॥13

ଶାସନ= ଶାସ୍ତ୍ରର ଆଦେଶ; ଅମୃତ= ମୋକ୍ଷ;
 ପରାର୍ଥକରଣ= ପର ହିତସାଧନ; ପ୍ରଗ୍ରହ=
 ନିରୁଦ୍ଧଶ, ।ସଂଯମନ; ପୁଂସବନିତା= ପୁରୁଷ ଓ ନାରୀ;

ଏଭାବେ ପୁରୁଷାର୍ଥସାଧନ କଲେ
ସାପଲ୍ୟ ତାଳେ ସୁଧା
ଅନ୍ୟସ୍ଵୀୟ ସୁମଙ୍ଗଳ ପ୍ରଥମତଃ,
ସନ୍ତୋଷ ଗୌଣ ସୁଧା ।
ଆମ ପ୍ରେମ ସଦା ଥିଲେ ନିୟମନେ
ଏ ଜୀବନେ ପୂର୍ଣ୍ଣତା
ସାନ୍ନିଧ୍ୟେ ବିରହେ ସମସ୍ତ ସମୟେ
. ଏ ତତ୍ତ୍ଵରେ ନିତ୍ୟତା ॥ 14

ଅନ୍ୟସ୍ଵୀୟ= ପରର ଓ ନିଜର; ପ୍ରଥମତଃ= ମୁଖ୍ୟ,
ପ୍ରମୁଖ:

ମୋ ସଙ୍ଗେ ମିଳନାର୍ଥ ଯୋଜୁମନସେ
 ଯତ୍ନେ କରି ପ୍ରସ୍ତୁତି
 ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ ଗୁପ୍ତମାର୍ଗ ବିଷୟେ
 ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ବୀକ୍ଷା ପରେ ।
 ଚିତ୍ତବ୍ୟାଧିକୁ ସୈନ୍ୟସଙ୍ଗ କରି ତୋ
 ଦୁଷ୍ଟାର ଯାତ୍ରା ପରେ
 ମୋର ପ୍ରାଣଭୟେ ନ ଭେଟିଲୁ ବୃଥା
 ଆହା ମହାଦୁଃଖୀନୀ ॥ 15 ॥

ବୀକ୍ଷା = ସମୀକ୍ଷା;

ଅନ୍ନପ୍ରାଣମନୋମୟଛଦନବି-

ଜ୍ଞାନୋକ୍ତ ମେ ସାମ୍ରତମ୍
 ଯେ ଆନନ୍ଦମୟେ ସ୍ଥିତା କ୍ରମି ତୁ ଯା
 ଯୋଗବ୍ରତେ ଶୀର୍ଷତଃ ।
 ଅଧ୍ୟାୟେ ଉପଲକ୍ଷ୍ୟ କାଳବିଜୟଃ
 ସର୍ବୋପରି କ୍ଷେମିତା
 ମୋ ଚିନ୍ତା ରଖ୍ ଧର୍ମମେଘକ୍ରମଣେ
 ଚିତ୍ତେ ହୁଅ ବ୍ୟାପୃତା ॥ 1 6॥

ଅନ୍ନପ୍ରାଣମନୋମୟଛଦନ = ଅନ୍ନମୟ ପ୍ରାଣମୟ ଓ
 ମନୋମୟ କୋଷ; ବିଜ୍ଞାନୋକ୍ତ ମେ = ବିଜ୍ଞାନମୟ
 କୋଷକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି; ଆନନ୍ଦମୟେ = ଅନ୍ତର୍ଗତ କୋଷ
 ଆନନ୍ଦମୟରେ; କ୍ରମି = ତାକୁ ମଧ୍ୟ ଅତିକ୍ରମଣ କରି;
 ଯୋଗବ୍ରତେ = ଯୋଗସାଧନରେ; ଶୀର୍ଷତଃ = ଶୀର୍ଷରେ ସ୍ଥିତ;
 କ୍ଷେମିତା = ଶାନ୍ତିର ଅନୁଭବ; ରଖ୍ = ସ୍ଥିତି କରି; ଧର୍ମମେଘ =
 ବୈରାଗ୍ୟ ହେତୁ ଚିତ୍ତବୃତ୍ତିର ରହିତ ହେବା ସ୍ଥିତି; କ୍ରମଣ =
 ଚାଲିବା, ପାରି ହେବା;

=====

ଇତି ବାଣୀପୁତ୍ରଶ୍ରୀଲଲାଟେନ୍ଦୁକବିକୃତ
ଆଶୀର୍ବାଚକ ପଞ୍ଚୁପଲ୍ଲବ ନାମାନ୍ତରେ
ହେମନ୍ତକାଳେ ଯଥା ସମାପ୍ତ । ଓଁ ।

=====

ରମ୍ୟୁକ୍ତ ଛନ୍ଦ:

ପଦ ୧-୪ ଓ ୬-୧୭ ଶାର୍ଦୂଳବିକ୍ରୀଡ଼ିତମ୍
(ସୂର୍ଯ୍ୟାଶ୍ୱେର୍ଣ୍ଣସଜସ୍ତତାଃ ସଗୁରବଃ ଶାର୍ଦୂଳବିକ୍ରୀଡ଼ିତମ୍)
SSS IIS ISI IIS SSI SSI S

ପଦ ୫ ଶିଖରିଣୀ
(ସୂତ୍ର: ରସୌଃ ରୁଦ୍ରେଶ୍ୱିନା ଯମନସଭଲାର୍ଗଃ ଶିଖରିଣୀ)
ISS SSS III IIS SII IS

by **L Kabi** **202512151515**